

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК

**Методичні рекомендації
до практичних завдань
для студентів спеціальності
281 "Публічне управління та адміністрування"
освітньої програми "Публічне адміністрування"
другого (магістерського) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2023**

УДК 316.42(072.034)

C70

Укладач М. В. Грузд

Затверджено на засіданні кафедри державного управління, публічного адміністрування та економічної політики.

Протокол № 11 від 23.12.2022 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Соціальний розвиток [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до практичних завдань для студентів спеціальності С70 281 "Публічне управління та адміністрування" освітньої програми "Публічне адміністрування" другого (магістерського) рівня / уклад. М. В. Грузд. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2023. – 51 с.

Подано методичні рекомендації до практичних завдань з усіх тем навчальної дисципліни, самостійне вирішення яких буде сприяти підвищенню рівня знань студентів, формуванню необхідних компетентностей з управління соціальними процесами, аналізу гуманітарної політики та соціального захисту населення.

Рекомендовано для студентів спеціальності 281 "Публічне управління та адміністрування" освітньої програми "Публічне адміністрування" другого (магістерського) рівня всіх форм навчання.

УДК 316.42(072.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2023

Вступ

Суспільне усвідомлення цінності людського життя, важливості повноцінного та гармонійного розвитку кожної особистості, її фізичних, моральних і духовних здібностей, а також необхідності створення умов для самореалізації людського потенціалу вимагають від науки й органів виконавчої влади об'єктивного та своєчасного визначення основних стратегічних напрямів і пріоритетів соціального розвитку України.

Соціальні пріоритети мають відбуватися в усіх ланках сучасних трансформаційних перетворень, зокрема в інноваційно-інвестиційних процесах, структурних та інституційних зрушеннях, сучасній політиці регіонального розвитку.

Мета навчальної дисципліни: сформувати у студентів освітнього ступеня "магістр" публічного управління та адміністрування систему знань та професійні компетентності щодо засад управління соціальним розвитком на рівні регіону та держави, наявного стану соціальної політики та соціального захисту населення; сучасних тенденцій та пріоритетів соціального розвитку, напрямів соціальної та гуманітарної політики України з урахуванням зарубіжного досвіду у сфері соціальних процесів для здійснення аналізу соціальних проблем та розроблення пропозиції щодо їх вирішення.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення законів та закономірностей функціонування організаційно-управлінського механізму соціального розвитку суспільства.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання:**

сформувати здатність усвідомлювати особливості соціального розвитку країни та означати пріоритети розвитку суспільства за допомогою інструментів державного регулювання за умови дотримання соціальної справедливості;

навчити аналізувати, раціонально і критично оцінювати систему соціально-класових відносин, ефективно застосовувати інструменти регулювання соціальної взаємодії;

сформувати здатність визначати чинники, що впливають на людський розвиток та аналізувати основні соціальні показники;

навчити планувати, формувати, здійснювати оцінювання ефективності заходів державної політики соціального розвитку з метою підвищення рівня та якості життя населення;

навчити використовувати наявні переваги національної свідомості і підбирати конкретні засоби та інструменти для належної реалізації гуманітарної політики;

сформувати здатність визначати оптимальні способи та напрямки організаційного розвитку соціальних структур за рахунок створення належного ринкового законодавства;

здійснювати соціальну діагностику за допомогою використання соціально-економічних показників соціального розвитку та проводити аналіз процесів розшарування населення за рівнем доходів;

здійснювати соціальний моніторинг з метою діагностики соціального розвитку та формування передумов демографічного розвитку.

Навчальна дисципліна "Соціальний розвиток" посідає важливе місце у навчальному процесі, оскільки надає методологічні, методичні знання, допомагає сформувати практичне вміння щодо аналізу, оцінювання та розроблення соціально-економічних заходів. Вона має зв'язок із такими навчальними дисциплінами, як: "Статистика", "Економетрика", "Теорія управління", "Система публічного адміністрування", "Стратегічний менеджмент", "Регіональна соціально-економічна політика", "Регіональний менеджмент", "Планування розвитку території", "Державне регулювання економіки та економічна політика".

Практичне заняття – це форма навчального заняття, на якому відбувається формування вмінь і навичок виконання певних видів роботи: розрахунків економічних показників, опрацювання нормативно-правових актів, обґрунтування висновків щодо покращення діяльності конкретних галузей та регіонального розвитку загалом.

У процесі практичного заняття студенти самостійно або у малих групах вирішують запропоновані завдання різного рівня складності, ділові ігри. Наприкінці заняття з метою виявлення ступеня засвоєння студентами матеріалу викладач перевіряє та оцінює результати роботи, підводить підсумки її виконання. Слід зазначити, що в межах навчальної дисципліни "Соціальний розвиток" з метою опанування студентами всіх видів економічних розрахунків практичні заняття рекомендовано проводити за окремо взятими темами чи (в деяких випадках) питаннями.

У межах навчальної дисципліни "Соціальний розвиток" з метою опанування студентами всіх видів робіт практичні заняття рекомендовано проводити за окремо взятими темами чи (в деяких випадках) питаннями (табл. 1).

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за змістовими модулями)	Кількість годин
<i>Змістовий модуль 1.</i> Теоретико-методологічні основи соціального розвитку	<i>Завдання 1.</i> Аналіз міжнародних соціальних показників європейських країн	2
	<i>Завдання 2.</i> Аналіз демографічної ситуації в Україні	2
	<i>Завдання 3.</i> Аналіз міграційних потоків	2
	<i>Завдання 4.</i> Розрахунок показників ринку праці	2
	<i>Завдання 5.</i> Розрахунок показників збалансованості робочих місць і робочої сили	2
	<i>Завдання 6.</i> Оцінювання рівня та якості життя населення	2
	<i>Завдання 7.</i> Оцінювання структури грошових доходів і витрат населення	2
	<i>Завдання 8.</i> Розрахунок показників людського потенціалу	1
<i>Змістовий модуль 2.</i> Діагностика соціального розвитку	<i>Завдання 9.</i> Аналіз мінімального споживчого бюджету	1
	<i>Завдання 10.</i> Аналіз умов проживання населення	2
	<i>Завдання 11.</i> Аналіз соціальної безпеки людини	2
Усього годин		20

Методичні рекомендації до практичних завдань

Змістовий модуль 1

Теоретико-методологічні основи соціального розвитку

Завдання 1. Аналіз міжнародних соціальних показників європейських країн

Завдання 1.1. На основі даних Євростату необхідно заповнити табл. 2 та проаналізувати динаміку міжнародних соціальних стандартів рівня життя обраної європейської країни. Поясніть, як динаміка соціальних показників, що склалася, впливає на рівень та якість життя населення країни. Зробіть відповідні висновки.

Міжнародні соціальні показники європейських країн

Міжнародні соціальні показники (стандарти рівня життя)	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Тривалість життя, років			
Грамотність населення, %			
Середня тривалість навчання, років			
Реальний ВВП на душу населення в купівельній спроможності, дол. США			
Сумарний коефіцієнт народжуваності			
Коефіцієнт старіння населення, %			
Співвідношення 10 % найбагатших людей серед населення країни до 10 % найбідніших			
Частка населення, яка проживає за межею бідності, %			
Співвідношення мінімальної та середньої заробітної плати			
Мінімальний рівень погодинної заробітної плати, дол. США			
Рівень безробіття, %			
Кількість правопорушень на 100 тис. населення			
Рівень депопуляції			
Кількість психічних патологій на 100 тис. населення			

Методичні рекомендації

На основі вихідних даних міжнародних соціальних стандартів рівня життя обраної європейської країни необхідно:

визначити динаміку соціальних показників за період 2019 – 2021 рр.;
зробити відповідні висновки щодо впливу зміни соціальних показників на рівень і якість життя населення країни.

Завдання 2. Аналіз демографічної ситуації в Україні

Завдання 2.1. Оцініть демографічний стан в Україні протягом 2019 – 2021 рр. на основі інформації, що міститься в табл. 3.

**Вихідні дані для розрахунку показників
демографічного стану країни**

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Чисельність наявного населення, тис. осіб	42 153,2	41 902,4	41 588,4
Кількість живонароджених, тис. осіб	308,8	293,4	271,9
Кількість померлих, тис. осіб	581,1	616,8	167,3
Природний приріст населення, тис. осіб			
Коефіцієнт народжуваності			
Коефіцієнт смертності			
Міграція населення в межах України, тис. осіб:			
число прибулих	567,0	435,2	476,9
число вибулих	554,5	425,9	455,6
Зовнішня міграція населення, тис. осіб:			
число прибулих	45,0	26,3	41,7
число вибулих	26,7	19,1	22,5
Міграційне сальдо (приріст) населення, тис. осіб			

Завдання 2.2. Оцініть природний рух населення за місцем проживання за роками (табл. 4). Зробіть обґрунтовані висновки. Запропонуйте заходи щодо покращення демографічного стану в країні.

Природний рух населення за роками, осіб

Показники	Роки			
	2018	2019	2020	2021
Кількість народжених,	335 874	308 817	295 293	273 771
зокрема у сільській місцевості	170 007	173 059	104 986	97 419
Кількість померлих,	587 665	581 114	616 835	714 263
зокрема у сільській місцевості	291 632	274 477	134 252	244 822
Природний приріст, зокрема у сільській місцевості				

Завдання 2.3. Проведіть аналіз природного руху населення за регіонами у 2021 році за допомогою даних табл. 5.

Таблиця 5

Природний рух населення за регіонами, осіб

Регіони	Кількість народжених		Кількість смертей	
	2021 рік	Питома вага	2021 рік	Питома вага
Україна	273 771		714 263	
Вінницька	10 605		15 493	
Волинська	9 890		64 775	
Дніпропетровська	19 687		45 754	
Донецька	10 213		23 678	
Житомирська	8 605		18 448	
Закарпатська	12 747		35 717	
Запорізька	9 645		20 590	
Івано-Франківська	10 595		36 177	
Київська	12 698		19 005	
Кіровоградська	5 566		18 380	
Луганська	3 372		39 380	
Львівська	19 547		39 890	
Миколаївська	7 074		21 388	
Одеська	19 437		42 422	
Полтавська	8 110		27 598	
Рівненська	11 774		17 028	
Сумська	5 519		20 863	
Тернопільська	7 312		16 841	
Харківська	15 581		55 056	
Херсонська	7 161		20 149	
Хмельницька	8 734		23 506	
Черкаська	6 878		22 951	
Чернівецька	7 874		14 376	
Чернігівська	5 379		21 275	
м. Київ	29 768		45 223	

Завдання 2.4. Проведіть аналіз природного руху населення за регіонами у 2020 році за допомогою даних табл. 6.

**Загальні коефіцієнти природного руху населення
за регіонами у 2020 році**

Регіони України	На 1 000 осіб наявного населення		
	живонароджених	померлих	природний приріст, скорочення (-)
Україна	7,8	15,9	
Вінницька	7,5	16,5	
Волинська	10,1	13,9	
Дніпропетровська	6,7	17,5	
Донецька	–	–	
Житомирська	7,6	17,6	
Закарпатська	10,8	13,4	
Запорізька	6,3	17,5	
Івано-Франківська	8,6	14,1	
Київська	8,0	17,6	
Кіровоградська	6,5	17,9	
Луганська	–	–	
Львівська	8,4	14,5	
Миколаївська	6,9	15,9	
Одеська	8,7	15,9	
Полтавська	6,3	14,7	
Рівненська	10,6	13,5	
Сумська	5,7	17,9	
Тернопільська	7,6	15,3	
Харківська	6,3	16,7	
Херсонська	7,5	16,7	
Хмельницька	7,8	16,7	
Черкаська	6,1	17,5	
Чернівецька	9,0	14,1	
Чернігівська	6,0	19,8	
м. Київ	10,3	12,2	

Завдання 2.5. Оцініть природний рух населення за регіонами України у 2021 році. Запропонуйте заходи покращення демографічного стану в країні. Зробіть обґрунтовані висновки.

**Кількість живонароджених і померлих за регіонами України
у 2021 році**

Регіони України	Кількість живонароджених	Кількість померлих	Кількість живонароджених на 1 000 осіб наявного населення
Україна	211 983	714 263	7,3
Вінницька	10 529	27 679	6,9
Волинська	9 852	15 493	9,6
Дніпропетровська	19 508	64 775	6,3
Донецька	10 134	45 754	
Житомирська	8 544	23 679	7,2
Закарпатська	12 631	18 448	10,1
Запорізька	9 571	35 717	5,8
Івано-Франківська	10 545	20 590	7,8
Київська	12 632	36 177	7,0
Кіровоградська	5 533	19 005	6,1
Луганська	3 356	18 380	
Львівська	19 440	39 890	7,8
Миколаївська	7 029	21 388	6,4
Одеська	19 280	42 422	8,2
Полтавська	8 063	27 598	5,9
Рівненська	11 691	17 028	10,2
Сумська	5 484	20 863	5,2
Тернопільська	7 275	16 841	7,1
Харківська	15 482	55 056	5,9
Херсонська	7 113	20 149	7,0
Хмельницька	8 681	23 506	7,0
Черкаська	6 825	22 951	5,8
Чернівецька	7 836	14 376	8,8
Чернігівська	5 338	21 275	5,5
м. Київ	29 611	45 223	10,0

Методичні рекомендації

Природний приріст населення визначають як різницю між кількістю народжених протягом аналізованого періоду та кількістю померлих.

Коефіцієнт народжуваності (K_H) розраховують за наведеною формулою:

$$K_H = \frac{K_{\text{народ.}}}{\text{Ч}_{\text{нас.}}} \times 1\,000, \quad (1)$$

де $K_{\text{народ.}}$ – кількість народжених, осіб;

$\text{Ч}_{\text{нас.}}$ – середньорічна чисельність населення, осіб.

Коефіцієнт смертності (K_C) розраховують за такою формулою:

$$K_C = \frac{K_{\text{помер.}}}{\text{Ч}_{\text{нас.}}} \times 1\,000, \quad (2)$$

де $K_{\text{помер.}}$ – кількість померлих, осіб.

Завдання 2.6. За допомогою даних табл. 8 визначте у загальній кількості наявного населення питому вагу міського та сільського населення за роками, поясніть зміни структури наявного населення. Надайте графічне зображення динаміки наявного населення.

Таблиця 8

Чисельність наявного населення України

Роки	Чисельність наявного населення, осіб		
	усього	міське	сільське
1	2	3	4
2000	49 429,8	33 338,6	16 091,2
2001	48 457,1	32 951,7	15 971,5
2002	48 622,4	32 574,4	15 882,7
2003	48 003,5	32 328,4	15 675,1
2004	47 622,4	32 145,4	15 476,0
2005	47 280,8	32 009,3	15 271,5
2006	46 929,5	31 877,7	15 051,8
2007	46 646,0	31 777,4	14 868,6
2008	46 372,7	31 668,8	14 703,9
2009	46 143,7	31 587,2	14 556,5
2010	45 962,9	31 524,8	14 438,1
2011	45 778,5	31 441,6	14 336,9
2012	45 633,6	31 380,9	14 252,7
2013	45 553,0	31 378,6	14 174,4

1	2	3	4
2014	45 426,2	31 336,6	14 089,6
2015	42 929,3	29 673,1	13 256,2
2016	42 760,5	29 585,0	13 175,5
2017	42 584,5	29 482,3	13 102,2
2018	42 153,2	29 371,0	13 015,4
2019	42 153,2	29 256,7	12 896,5
2020	41 902,4	29 139,3	12 763,1
2021	41 588,4	28 959,5	12 628,8

Методичні рекомендації

Структуру наявного населення характеризують питомою вагою міського та сільського населення країни.

Завдання 2.7. За допомогою даних табл. 9 визначте у загальній кількості постійного населення за роками питому вагу чоловіків і жінок, визначити зміни структури постійного населення. Надайте графічне зображення динаміки постійного населення.

Таблиця 9

Чисельність постійного населення України

Роки	Чисельність постійного населення, осіб		
	усього	чоловіки	жінки
1	2	3	4
2000	49 115,0	22 754,7	26 360,3
2001	48 663,6	22 530,4	26 133,2
2002	48 240,9	22 316,3	25 924,6
2003	47 823,1	22 112,5	25 710,6
2004	47 442,1	21 926,8	25 515,3
2005	47 100,5	21 754,0	25 346,5
2006	46 749,2	21 574,7	25 174,5
2007	46 465,7	21 434,7	25 031,0
2008	46 192,3	21 297,7	24 894,6
2009	45 963,4	21 185,0	24 778,4
2010	45 782,6	21 107,1	24 675,5
2011	45 598,2	21 032,6	24 565,6

1	2	3	4
2012	45 453,3	20 976,7	24 476,6
2013	45 372,7	20 962,7	24 410,0
2014	45 245,9	20 918,3	24 327,6
2015	42 759,7	19 787,8	22 971,9
2016	42 590,9	19 717,9	22 873,0
2017	42 414,9	19 644,6	22 770,3
2018	42 216,8	19 558,2	22 658,6
2019	41 983,6	19 455,3	22 528,3
2020	41 732,8	19 343,5	22 389,3
2021	41 418,7	19 195,3	22 223,3

Завдання 2.8. За допомогою даних табл. 10 визначте у загальній кількості постійного населення питому вагу населення у віці молодшого за працездатний, працездатного та старшого за працездатний вік за кожним регіоном. Надайте характеристику економічної активності населення країни.

Таблиця 10

Чисельність постійного населення за окремими віковими групами за регіонами у 2021 році

Регіони України	Усього, осіб	З них у віці			
		до 14 років	до 15 років	до 17 років	15 – 64 роки
1	2	3	4	5	6
Україна	40 997 698	6 119 886	6 550 378	7 348 531	27 646 706
Вінницька	1 502 430	228 250	244 149	274 076	1 004 375
Волинська	1 018 628	196 450	209 981	234 364	685 096
Дніпропетровська	3 093 176	467 034	500 099	559 800	2 081 587
Донецька	4 046 487	423 519	461 482	529 321	2 674 678
Житомирська	1 179 801	190 552	203 726	228 499	790 179
Закарпатська	1 241 643	242 204	258 369	288 536	846 345
Запорізька	1 637 673	232 973	249 731	280 402	1 102 443
Івано-Франківська	1 349 096	224 384	240 048	269 637	927 622
Київська	1 789 300	316 611	335 591	370 336	1 201 941
Кіровоградська	897 297	131 792	141 052	157 933	597 961
Луганська	2 098 324	189 316	208 323	241 904	1 396 732

1	2	3	4	5	6
Львівська	2 459 763	396 357	423 237	475 578	1 688 299
Миколаївська	1 091 106	164 901	176 264	197 277	737 530
Одеська	2 340 332	393 810	418 889	466 238	1 569 062
Полтавська	1 344 445	188 739	202 261	225 546	912 376
Рівненська	1 140 724	229 140	244 533	272 486	764 199
Сумська	1 033 580	132 578	142 422	159 564	702 848
Тернопільська	1 018 462	156 857	168 186	189 458	699 887
Харківська	2 583 325	349 863	373 599	421 190	1 782 295
Херсонська	1 000 166	158 536	169 589	189 061	673 166
Хмельницька	1 225 666	190 583	203 799	227 657	819 510
Черкаська	1 157 115	157 088	168 352	188 510	776 993
Чернівецька	887 392	151 873	161 893	181 392	606 264
Чернігівська	950 773	125 440	134 647	151 219	631 852
м. Київ	2 910 994	481 036	510 156	568 547	1 973 466

Методичні рекомендації

Структуру постійного населення характеризують питомою вагою кожної вікової групи населення.

Завдання 2.9. Оцініть економічну активність населення у 2021 році (табл. 11). Зробіть обґрунтовані висновки. Запропонуйте заходи підвищення рівня економічної активності населення.

Таблиця 11

Чисельність економічно активного населення за окремими віковими групами за регіонами у 2021 році

Регіони України	Усього, осіб	З них у віці			
		16 – 59 років	18 років і старше	60 років і старше	65 років і старше
Україна	40 997 698	24 294 937	33 649 167	10 152 383	7 231 106
1	2	3	4	5	6
Вінницька	1 502 430	885 470	1 228 354	372 811	269 805
Волинська	1 018 628	605 638	784 264	203 009	137 082

1	2	3	4	5	6
Дніпропетровська	3 093 176	1 824 505	2 533 376	768 572	544 555
Донецька	4 046 487	2 308 530	3 517 166	1 276 475	948 290
Житомирська	1 179 801	697 627	951 302	278 448	199 070
Закарпатська	1 241 643	753 382	953 107	229 892	153 094
Запорізька	1 637 673	963 274	1 357 271	424 668	302 257
Івано-Франківська	1 349 096	819 102	1 079 459	289 946	197 090
Київська	1 789 300	1 063 191	1 418 964	390 518	270 748
Кіровоградська	897 297	525 557	739 364	230 688	167 544
Луганська	2 098 324	1 196 816	1 856 420	693 185	512 276
Львівська	2 459 763	1 486 752	1 984 185	549 774	375 107
Миколаївська	1 091 106	648 671	893 829	266 171	188 675
Одеська	2 340 332	1 393 241	1 874 094	528 202	377 460
Полтавська	1 344 445	802 194	1 118 899	339 990	243 330
Рівненська	1 140 724	675 777	868 238	220 414	147 385
Сумська	1 033 580	612 632	874 016	278 526	198 154
Тернопільська	1 018 462	616 190	829004	234 086	161 718
Харківська	2 583 325	1 572 262	2 162 135	637 464	451 167
Херсонська	1 000 166	591 839	811 105	238 738	168 464
Хмельницька	1 225 666	719 168	998 009	302 699	215 573
Черкаська	1 157 115	681 294	968 605	307 469	223 034
Чернівецька	887 392	538 823	706 000	186 676	129 255
Чернігівська	950 773	550 430	799 554	265 696	193 481
м. Київ	2 910 994	1 762 572	2 342 447	638 266	456 492

Методичні рекомендації

Розрахунки необхідно вести у такому порядку:

визначити питому вагу економічно активного населення кожного регіону в загальній чисельності економічно активного населення у 2021 році;

визначити питому вагу кожної вікової групи у чисельності економічно активного населення кожного регіону;

зробити відповідні висновки;

запропонувати заходи підвищення рівня економічної активності населення.

Завдання 3. Аналіз міграційних потоків

Завдання 3.1. Проведіть аналіз міграційного руху населення за регіонами у 2020 році за потоками та визначити міграційне сальдо за допомогою даних табл. 12.

Таблиця 12

Міграційний рух населення за регіонами у 2020 році

Регіони України	Усі потоки			
	міжрегіональна міграція		міждержавна міграція	
	кількість прибулих	кількість вибулих	кількість прибулих	кількість вибулих
Україна	435 280	425 964	26 361	19 121
Вінницька	14 014	16 414	132	121
Волинська	10 710	10 838	122	145
Дніпропетровська	27 448	28 080	1 530	494
Донецька	14 293	19 726	432	448
Житомирська	16 125	16 781	271	141
Закарпатська	5 468	5 877	365	397
Запорізька	13 016	15 037	392	464
Івано-Франківська	12 587	12 191	310	444
Київська	49 252	24 490	1 933	395
Кіровоградська	10 061	12 466	133	109
Луганська	5 605	9 096	248	260
Львівська	25 913	25 049	769	670
Миколаївська	9 481	10 817	412	187
Одеська	28 402	23 271	2011	330
Полтавська	19 038	18 515	1 201	535
Рівненська	14 462	15 579	202	279
Сумська	12 883	14 709	458	471
Тернопільська	10 850	11 000	755	228
Харківська	38 711	35 868	5 705	5 002
Херсонська	8 535	10 334	160	120
Хмельницька	16 222	16 008	469	141
Черкаська	14 884	15 217	301	276
Чернівецька	6 199	6 722	524	344
Чернігівська	10 336	11 335	69	104
м. Київ	40 785	40 544	7 457	7 016

Завдання 3.2. Проведіть аналіз міграційного руху населення у міській місцевості за регіонами у 2020 році та визначте міграційне сальдо за допомогою даних табл. 13.

Таблиця 13

**Міграційний рух населення у міській місцевості
за регіонами у 2020 році**

Регіони України	Усі потоки			
	міжрегіональна міграція		міждержавна міграція	
	кількість прибулих	кількість вибулих	кількість прибулих	кількість вибулих
Україна	307 221	286 482	22 923	17 628
Вінницька	9 642	8 536	89	95
Волинська	5 941	5 886	73	90
Дніпропетровська	22 686	21 288	1 472	477
Донецька	12 308	16 303	408	417
Житомирська	10 251	9 574	184	107
Закарпатська	3 761	3 061	285	249
Запорізька	9 518	10 444	362	425
Івано-Франківська	7 540	6 477	216	366
Київська	26 465	13 988	989	174
Кіровоградська	6 699	7 126	108	87
Луганська	4 356	7 135	220	240
Львівська	17 684	16 905	659	604
Миколаївська	6 818	6 512	333	164
Одеська	20 031	15 269	1 779	195
Полтавська	11 340	10 948	792	475
Рівненська	8 260	8 916	101	128
Сумська	9 100	9 586	423	451
Тернопільська	6 580	5 667	613	172
Харківська	3 2341	28 065	5 454	4 920
Херсонська	5 894	6 303	95	80
Хмельницька	9 895	9 083	322	107
Черкаська	9 195	8 229	234	217
Чернівецька	3 437	3 845	220	283
Чернігівська	6 694	6 792	35	89
м. Київ	40 785	40 544	7 457	7 016

Завдання 3.3. Проведіть аналіз міграційного руху населення у сільській місцевості за регіонами у 2020 році за потоками та визначте міграційне сальдо за допомогою даних табл. 14.

Таблиця 14

**Міграційний рух населення у сільській місцевості
за регіонами у 2020 році**

Регіони України	Усі потоки			
	міжрегіональна міграція		міждержавна міграція	
	кількість прибулих	кількість вибулих	кількість прибулих	кількість вибулих
Україна	128 059	139 482	3 438	1 493
Вінницька	4 372	7 878	43	26
Волинська	4 769	4 952	49	55
Дніпропетровська	4 762	6 792	58	17
Донецька	1 985	3 423	24	31
Житомирська	5 874	7 207	87	34
Закарпатська	1 707	2 816	80	148
Запорізька	3 498	4 593	30	39
Івано-Франківська	5 047	5 714	94	78
Київська	22 787	10 502	944	221
Кіровоградська	3 362	5 340	25	22
Луганська	1 249	1 961	28	20
Львівська	8 229	8 144	110	66
Миколаївська	2 663	4 305	79	23
Одеська	8 371	8 002	232	135
Полтавська	7 698	7 567	409	60
Рівненська	6 202	6 663	101	151
Сумська	3 783	5 123	35	20
Тернопільська	4 270	5 333	142	56
Харківська	6 370	7 803	251	82
Херсонська	2 641	4 031	65	40
Хмельницька	6 327	6 925	147	34
Черкаська	5 689	6 988	67	59
Чернівецька	2 762	2 877	304	61
Чернігівська	3 642	4 543	34	15
м. Київ	–	–	–	–

Завдання 3.4. Проведіть аналіз міжрегіональної міграції населення за регіонами і визначте міграційне сальдо у 2021 році за допомогою даних табл. 15.

Таблиця 15

Міграція населення за регіонами у 2021 році

Регіони України	Міжрегіональна міграція, осіб		
	кількість прибулих	кількість вибулих	сальдо міграції
Україна	476 925	455 664	
Вінницька	16 268	18 726	
Волинська	11 487	11 887	
Дніпропетровська	30 109	30 392	
Донецька	15 119	20 407	
Житомирська	16 620	17 948	
Закарпатська	6 700	6 536	
Запорізька	13 302	15 209	
Івано-Франківська	14 499	13 741	
Київська	57 336	27 242	
Кіровоградська	9 238	12 182	
Луганська	5 722	9 099	
Львівська	27 940	27 107	
Миколаївська	9 800	12 014	
Одеська	30 819	24 392	
Полтавська	20 296	20 007	
Рівненська	15 656	16 991	
Сумська	12 809	15 110	
Тернопільська	12 773	12 056	
Харківська	42 521	37 820	
Херсонська	8 729	10 802	
Хмельницька	16 717	16 850	
Черкаська	14 531	15 927	
Чернівецька	7 713	7 282	
Чернігівська	11 073	12 522	
м. Київ	49 148	43 415	

Завдання 3.5. Проведіть аналіз міждержавної міграції населення за регіонами і визначте міграційне сальдо у 2021 році за допомогою даних табл. 16.

Міждержавна міграція населення за регіонами у 2021 році

Регіони України	Міждержавна міграція		
	кількість прибулих	кількість вибулих	сальдо міграції
Україна	41 724	22 587	
Вінницька	480	388	
Волинська	170	230	
Дніпропетровська	2 350	949	
Донецька	616	598	
Житомирська	454	176	
Закарпатська	918	559	
Запорізька	1 006	661	
Івано-Франківська	667	485	
Київська	3 358	549	
Кіровоградська	125	161	
Луганська	313	270	
Львівська	1 031	767	
Миколаївська	493	527	
Одеська	2 660	420	
Полтавська	1803	994	
Рівненська	330	459	
Сумська	560	592	
Тернопільська	1 335	290	
Харківська	7090	5 274	
Херсонська	97	176	
Хмельницька	674	202	
Черкаська	479	279	
Чернівецька	1 463	462	
Чернігівська	105	112	
м. Київ	13 147	7 007	

Методичні рекомендації

Сальдо міграції (приріст) населення визначають як різницю між кількістю прибулого населення та кількістю вибулого населення за аналізований період.

Завдання 4. Розрахунок показників ринку праці

Завдання 4.1. На початок року чисельність робочої сили становила 24,96 млн осіб, а чисельність безробітних дорівнювала 2,7 млн осіб. Протягом року за умов незмінної робочої сили знайдуть роботу 0,5 млн осіб, а втратять роботу – 0,6 млн осіб.

Необхідно розрахувати:

коефіцієнт звільнення;

коефіцієнт працевлаштування;

рівень безробіття на початку та в кінці року;

зміну рівня безробіття за рахунок безробітних, які знайдуть роботу протягом року;

зміну рівня безробіття за рахунок зайнятих, які втратять роботу протягом року.

Методичні рекомендації

Рівень безробіття визначають за формулою:

$$P_U = \frac{U}{L} \times 100 \%, \quad (3)$$

де P_U – рівень безробіття (%);

U – чисельність безробітних (млн осіб);

L – чисельність робочої сили (млн осіб).

$$P_U = \left(1 - \frac{E}{L}\right) \times 100 \%, \quad (4)$$

де E – чисельність зайнятих.

Протягом досліджує мого періоду може відбуватися перехід працівників зі стану зайнятості у стан безробіття та навпаки. Для аналізу цих зрушень використовують коефіцієнти працевлаштування і звільнення.

Коефіцієнт працевлаштування розраховують за формулою:

$$K_{\Pi} = \frac{U_{\Pi}}{U} \times 100 \%, \quad (5)$$

де K_{Π} – коефіцієнт працевлаштування;

U_{Π} – чисельність працевлаштованих безробітних (млн осіб);

U – чисельність безробітних (млн осіб).

Коефіцієнт звільнення розраховують за формулою:

$$K_3 = \frac{E_3}{E} \times 100 \%, \quad (6)$$

де K_3 – коефіцієнт звільнення;

E_3 – чисельність звільнених працівників (млн осіб);

E – чисельність зайнятих (млн осіб).

Завдання 5. Розрахунок показників збалансованості робочих місць і робочої сили

Завдання 5.1. Розрахуйте коефіцієнт навантаження на одне робоче місце та коефіцієнт вакантності за такими даними:

чисельність безробітних становить 2,1 млн осіб;

кількість вакантних робочих місць дорівнює 0,7 млн.

Завдання 5.2. Розрахуйте коефіцієнт навантаження на одне робоче місце та коефіцієнт вакантності за такими даними:

чисельність безробітних становить 1,9 млн осіб;

кількість вакантних робочих місць дорівнює 1 млн.

Завдання 5.3. Розрахуйте коефіцієнт навантаження на одне робоче місце та коефіцієнт вакантності за такими даними:

чисельність безробітних становить 2,3 млн осіб;

кількість вакантних робочих місць дорівнює 1,2 млн.

Методичні рекомендації

Коефіцієнти, що характеризують наявність незбалансованості на ринку праці:

коефіцієнт навантаження на одне робоче місце розраховують як відношення чисельності офіційно зареєстрованих безробітних до кількості вакантних робочих місць.

коефіцієнт вакантності, навпаки, відображає відношення кількості вакансій до кількості претендентів на них.

Завдання 5.4. У галузі у попередній період нараховується 210 тис. робочих місць, що функціонують. Протягом розрахункового періоду буде створено 7 тис. робочих місць і ліквідовано 2 тис.

Розрахуйте:
кількість функціонуючих робочих місць у розрахунковий період;
темп створення нових робочих місць;
темп ліквідації робочих місць;
темп зміни зайнятості через темп створення та ліквідації робочих місць;
темп зміни зайнятості через зміну кількості робочих місць.

Завдання 5.5. Розрахуйте темп зміни зайнятості та кількість функціонуючих робочих місць за такими даними:

кількість функціонуючих робочих місць у попередній період становила 180 тис.;
темп створення додаткових робочих місць дорівнює 0,21;
темп ліквідації робочих місць становить 0,32.

Завдання 5.6. У розрахунковий період загальна кількість робочих місць галузі становила 250 тис. Протягом розрахункового періоду буде додатково створено 15 тис. робочих місць і ліквідовано 4 тис.

Розрахуйте:
оборот робочих місць;
темп зміни зайнятості.

Методичні рекомендації

Сума зайнятих та безробітних визначає економічну категорію "робоча сила" і характеризує економічне активне населення.

Темп приросту економічно активного населення країни визначають за формулою:

$$T_{\text{пр.}}(\text{ЕАН}) = \frac{Ч_{\text{ЗР}} - Ч_{\text{БР}}}{Ч_{\text{БР}}} \times 100\%, \quad (7)$$

де $T_{\text{пр.}}(\text{ЕАН})$ – темп приросту економічно активного населення країни;

$Ч_{\text{ЗР}}$ – чисельність населення країни звітного року;

$Ч_{\text{БР}}$ – чисельність населення країни базового року.

Рівень безробіття визначають за формулою:

$$P_U = \frac{U}{L} \times 100\%, \quad (8)$$

де P_U – рівень безробіття (%);
U – чисельність безробітних;
L – чисельність робочої сили.

Коефіцієнт працевлаштування розраховують як відношення чисельності працевлаштованих безробітних до чисельності безробітних.

Коефіцієнт звільнення розраховують як відношення чисельності звільнених працівників до чисельності зайнятих.

Завдання 5.7. У розрахунковий період темп працевлаштування буде дорівнювати 0,37, а чисельність звільнених працівників досягне 12 тис. осіб. У попередній період у галузі було зайнято 261 тис. осіб. Оборот робочих місць дорівнює 0,35.

Обчисліть:

чисельність працевлаштованих у розрахунковий період;
темп звільнення працівників;
оборот робочої сили;
"холостий" оборот робочої сили;
темп зміни зайнятості.

Завдання 5.8. Розрахуйте:

кількість робочих місць, створених протягом розрахункового періоду;
темп ліквідації робочих місць;
кількість функціонуючих робочих місць у розрахунковий період;
темп зміни зайнятості;
оборот робочих місць;
надлишковий оборот робочих місць.

У галузі у попередній період функціонувало 180 тис. робочих місць. У розрахунковий період темп створення додаткових робочих місць дорівнюватиме 0,23, а кількість ліквідованих робочих місць досягне 7 тис.

Методичні рекомендації

Аналіз тенденцій зайнятості охоплює визначення:
динаміки чисельності зайнятих;
структури зайнятості;
рівня зайнятості – відношення чисельності зайнятих до чисельності робочої сили;
динаміки збалансованості робочих місць на рівні галузі або регіону.

Аналіз динаміки збалансованості робочої сили передбачає розрахунок показників обороту робочих місць та обороту робочої сили.

Для характеристики обороту робочих місць розраховують темп створення нових робочих місць і темп ліквідації робочих місць. Різниця між цими показниками буде характеризувати темп зміни зайнятості. Сума цих показників визначає оборот робочих місць.

Галузевий оборот робочої сили розраховують за двома показниками:
темпом працевлаштування;
темпом звільнення працівників.

Різниця між цими показниками характеризує темп зміни зайнятості. Сума цих показників означає оборот робочої сили.

Зіставлення динаміки робочих місць і робочої сили дає змогу виявити збалансованість між темпами їхньої зміни на ринку праці.

Завдання 5.9. Пропозиція робочої сили в минулому році становила 3,7 млн осіб, у поточному році цей показник становить 2,9 млн осіб. Службою зайнятості було влаштовано на роботу в минулому році 2,7 млн осіб, у поточному – 1,8 млн осіб. Із незайнятих громадян у минулому році первинне навчання проходили 0,7 млн осіб, перепідготовкою було охоплено 0,5 млн осіб, підвищенням кваліфікації – 0,45 млн осіб. У поточному році первинним навчанням охоплено 0,5 млн осіб, перепідготовкою охоплено 0,24 млн осіб, підвищенням кваліфікації – 0,32 млн осіб.

Розрахуйте:

ефективність роботи служби зайнятості;
чисельність незайнятих громадян, охоплених професійною підготовкою у минулому та поточному роках;
динаміку масштабів професійної підготовки;
структурні зміни в професійній підготовці за її формами;
частку охоплених професійною підготовкою у загальній чисельності незайнятих у минулому та поточному роках.

Методичні рекомендації

Окремого аналізу потребує професійна підготовка робочої сили, яку здійснюють за такими напрямками:

первинне навчання;
перепідготовка;
підвищення кваліфікації.

Чисельність безробітних, охоплених професійною підготовкою, визначається за формулою:

$$U_{\text{прп}} = U_{\text{пн}} + U_{\text{пп}} + U_{\text{пк}}, \quad (9)$$

де $U_{\text{прп}}$ – чисельність безробітних, охоплених професійною підготовкою;

$U_{\text{пн}}$ – чисельність безробітних, охоплених первинним навчанням;

$U_{\text{пп}}$ – чисельність безробітних, охоплених перепідготовкою;

$U_{\text{пк}}$ – чисельність безробітних, охоплених підвищенням кваліфікації.

Структуру професійної підготовки визначають за такими формулами:

$$K_{\text{пн}} = \frac{U_{\text{пн}}}{U_{\text{прп}}}; \quad (10)$$

$$K_{\text{пп}} = \frac{U_{\text{пп}}}{U_{\text{прп}}}; \quad (11)$$

$$K_{\text{пк}} = \frac{U_{\text{пк}}}{U_{\text{прп}}}. \quad (12)$$

Динаміку професійної підготовки аналізують за допомогою формули:

$$T_{\text{прп}} = \frac{U_{\text{прп}(1)}}{U_{\text{прп}(0)}}, \quad (13)$$

де $T_{\text{прп}}$ – темп зміни професійної підготовки;

$U_{\text{прп}(1)}$ – чисельність безробітних, охоплених професійною підготовкою у поточному році, млн осіб;

$U_{\text{прп}(0)}$ – чисельність безробітних, охоплених професійною підготовкою у минулому році, млн осіб.

Ефективність роботи служби зайнятості визначають часткою працевлаштованих безробітних і характеризують коефіцієнтом працевлаштування. Чим ближчий до одиниці зазначений коефіцієнт, тим ефективніше працює служба зайнятості.

Завдання 6. Оцінювання рівня та якості життя населення

Завдання 6.1. Оцініть динаміку середньої очікуваної тривалості життя населення (табл. 17) під час народження у період 2000 – 2021 рр.

Наведіть графічне зображення динаміки середньої очікуваної тривалості життя населення під час народження у період 2000 – 2021 рр.

Зробіть обґрунтовані висновки.

Таблиця 17

Середня очікувана тривалість життя під час народження, років

Роки	Середня очікувана тривалість життя під час народження, років		
	обидві статі	чоловіки	жінки
2000	67,72	62,10	73,53
2001	67,89	62,32	73,63
2002	68,32	62,70	74,13
2003	68,24	62,64	74,06
2004	68,22	62,60	74,05
2005	67,96	62,23	73,97
2006	68,10	62,38	74,06
2007	68,25	62,51	74,22
2008	68,27	62,51	74,28
2009	69,29	63,79	74,86
2010	70,44	65,28	75,50
2011	71,02	65,98	75,88
2012	71,15	66,11	76,02
2013	71,37	66,34	76,22
2014	71,37	66,25	76,37
2015	71,38	66,37	76,25
2016	71,68	66,73	76,46
2017	71,98	67,02	76,78
2018	71,76	66,69	76,72
2019	72,01	66,92	76,98
2020	71,35	66,39	76,22
2021	69,77	65,16	74,36

Завдання 6.2. На основі наведених у табл. 18 даних розрахуйте за роками такі соціальні показники:

- індекс тривалості життя;
- індекс досягнутого рівня освіти;
- індекс людського розвитку.

Таблиця 18

Вихідні дані для розрахунку показників рівня життя населення

Роки	Очікувана тривалість життя під час народження, років	Грамотність серед дорослого населення, %	Сукупна частка учнів, %	Індекс реального ВВП на душу населення
2017	71,98	95,6	63,1	0,723
2018	71,76	98,3	61,0	0,758
2019	72,01	98,5	60,8	0,871
2020	71,35	98,6	59,5	0,998
2021	69,77	98,5	60,7	0,975

Методичні рекомендації

Під час розрахунку індексу людського розвитку середня тривалість життя приймається в діапазоні 25 – 85 років.

Індекс тривалості життя визначають за формулою:

$$I_{ТЖ} = \frac{OT_{Ж} - 25}{85 - 25}, \quad (14)$$

де $OT_{Ж}$ – очікувана тривалість життя.

Індекс рівня освіти розраховують за формулою:

$$I_{РО} = \frac{2 \times I_{гр.} + I_{уч}}{3}, \quad (15)$$

де $I_{гр.}$ – індекс грамотності дорослого населення;

$I_{уч.}$ – індекс частки учнів.

Індекс людського розвитку розраховують за формулою:

$$I_{ЛР} = \frac{I_{ВВП} + I_{РО} + I_{ТЖ}}{3}, \quad (16)$$

де $I_{ВВП}$ – індекс реального ВВП на душу населення.

Завдання 6.3. Визначте індекс зростання (падіння) реальних доходів на душу населення. Витрати населення на купівлю товарів, оплату послуг та обов'язкові платежі в 2022 р. становили 69 724,5 млрд грн. У 2023 р. витрати зростуть у 2,07 рази. Індекс цін на товари та послуги 2022 р. – 1,98. Чисельність населення у 2022 р. – 41 167,3 тис. осіб. У 2023 р. населення зменшиться на 1,9 %.

Методичні рекомендації

Індекс зростання (падіння) реальних доходів на душу населення розраховують за формулою:

$$I_{\text{д}} = \frac{D_{\text{ЗР}}}{D_{\text{БР}}}, \quad (17)$$

де $I_{\text{д}}$ – індекс зростання (падіння) реальних доходів на душу населення;

$D_{\text{ЗР}}$ – доходи населення звітного року;

$D_{\text{БР}}$ – доходи населення базового року.

Завдання 6.4. Розрахуйте індекс рівня життя та зробіть висновок щодо впливу окремих його складників на його динаміку. Вихідні дані для розрахунку наведені в табл. 19 і 20.

Таблиця 19

Вихідні дані для розрахунку індексу здоров'я та індексу споживання

Роки	Середня тривалість життя, років	Час хвороби протягом життя, років	Час інвалідності, роки	Обсяг особистого споживання за рік, грн	Норматив особистого споживання за рік, грн
2017	71,98	0,1987	3,9875	4 470,9	4 563,3
2018	71,76	0,2054	3,9897	5 122,0	5 231,7
2019	72,01	0,2741	4,1539	6 095,0	6 238,8
2020	71,35	0,3427	4,5462	7 875,0	7 906,5
2021	69,77	0,3862	4,6522	8 045,7	7 985,9

Вихідні дані для розрахунку індексу освіти

Роки	Кількість випускників 9-х класів	Кількість випускників 11-х класів	Кількість випускників ПТУ	Кількість випускників технікумів	Кількість випускників ЗВО
2017	645	317	234,7	112,1	456,4
2018	652	312	215,4	109,3	468,2
2019	661	307	198,2	98,5	526,7
2020	784	456	237,1	197,4	748,5
2021	765	378	196,4	175,8	721,5
Тривалість навчання	9,0	11,0	12,0	13,5	17,5

Методичні рекомендації

1. Індекс здоров'я ($I_{зд.}$) розраховують за формулою:

$$I_{зд.} = (P_{сер.} - Б - I) / 90, \quad (18)$$

де $P_{сер.}$ – середня тривалість життя;

$Б$ – час хвороби протягом життя;

I – час інвалідності.

2. Індекс споживання ($I_{сп.}$) розраховують за формулою:

$$I_{сп.} = \frac{P_{до}}{P_{н}}, \quad (19)$$

де $P_{до}$ – обсяг особистого споживання за рік;

$P_{н}$ – норматив особистого споживання за рік.

3. Індекс освіти (I_o) розраховують за формулою:

$$I_o = \frac{V_9 \times 9 + V_{11} \times 11 + V_{зфпо} \times 12 + V_{тех.} \times 13,5 + V_{зво} \times 17,5}{V_9 + V_{11} + V_{зфпо} + V_{тех.} + V_{зво}}, \quad (20)$$

де V_9 – кількість випускників 9-х класів;

V_{11} – кількість випускників 11-х класів;

$V_{зфпо}$ – кількість випускників ЗФПО;

$V_{тех.}$ – кількість випускників технікумів;

$V_{зво}$ – кількість випускників ЗВО.

4. Індекс рівня життя ($I_{РЖ}$) розраховують за формулою:

$$I_{РЖ} = I_{зд.} \times I_{сп.} \times I_{О} / 12. \quad (21)$$

Завдання 6.5. Проаналізуйте за роками рівень споживання основних продуктів харчування на душу населення.

Вихідні дані наведено в табл. 21.

Таблиця 21

**Споживання продуктів харчування в домогосподарствах
у середньому за місяць на одну особу**

Продукти харчування	Роки		
	2018	2019	2020
М'ясо та м'ясопродукти, кг	52,8	53,6	53,8
Молоко та молочні продукти, кг	197,7	200,5	201,9
Яйця, шт.	275	282	278
Риба та рибопродукти, кг	11,8	12,5	12,4
Цукор, кг	29,8	28,8	27,8
Олія й інші рослинні жири, кг	11,9	12,0	12,3
Картопля, кг	139,4	135,7	134,0
Овочі та баштанні, кг	163,9	164,7	164,0
Фрукти, ягоди, горіхи, виноград, кг	57,8	58,7	56,5
Хліб і хлібні продукти, кг	99,5	97,6	96,6

Методичні рекомендації

Розрахунок варто вести в такій послідовності: розрахувати рівень споживання основних продуктів харчування на душу населення за роками; визначити темпи зміни споживання окремих продуктів.

Завдання 6.6. Проведіть аналіз диференціації життєвого рівня населення за період 2015 – 2020 рр. за даними табл. 22.

Позначте динаміку чисельності населення за даний період із середньодушовими еквівалентними загальними доходами у місяць, нижчими законодавчо встановленого прожиткового мінімуму та чисельності населення із середньодушовими еквівалентними загальними доходами у місяць, нижчими фактично прожиткового мінімуму.

Диференціація життєвого рівня населення

Показники	Роки					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Чисельність населення із середньодушовими еквівалентними загальними доходами у місяць, нижчими законодавчо встановленого прожиткового мінімуму: млн осіб	237,8	191,4	112,5	83,5	3,2	69,9
у відсотках до загальної чисельності населення	7,3	5,9	3,5	2,6	0,1	2,2
Чисельність населення із середньодушовими еквівалентними загальними доходами у місяць, нижчими фактично прожиткового мінімуму: тис осіб	20,2	1748,5	1150,3	604,0	572,9	613,6
у відсотках до загальної чисельності населення	51,9	53,9	35,8	18,8	17,8	19,3
Середньорічний розмір законодавчо встановленого прожиткового мінімуму, грн	1 227,3	1 388,1	1 603,7	1 744,8	1 902,1	2 078,4
Середньорічний розмір фактичного прожиткового мінімуму, грн	2 257,0	2 642,4	2 941,5	3 262,7	3 660,9	3 847,2
Децильний коефіцієнт диференціації загальних доходів, разів	2,8	2,7	2,8	3,0	3,2	3,0
Децильний коефіцієнт фондів (за загальними доходами), разів	4,6	4,5	4,4	4,4	4,0	4,2

Завдання 6.7. Розрахуйте реальну заробітну плату робітників і службовців у 2023 р. та її зростання порівняно з 2022 р. за даними, наведеними далі.

Середньомісячна заробітна плата робітників та службовців зростає на 12 % порівняно з 2022 р., коли вона становила 14 577 грн.

Прибутковий податок становить 18 %.

Реальна заробітна плата робітників і службовців у 2022 р. очікується у розмірі 14 628,9 грн.

Середній індекс цін на товари та послуги становить 100,7 % щодо 2022 р.

Методичні рекомендації

Розрахунок варто вести в такій послідовності:

визначити розмір заробітної плати (звітного року або прогнозу) скорегувавши на приріст середньомісячну заробітну плату робітників і службовців;

визначити розмір заробітної плати без утримань;

визначити розмір реальної заробітної плати (звітного року або прогнозу), скорегувавши на середній індекс цін на товари та тарифи на послуги, які надані робітникам і службовцям;

розрахувати зміни в абсолютних величинах;

розрахувати темп приросту реальної заробітної плати (звітного року або прогнозу).

Завдання 6.8. Проведіть оцінювання розподіл населення країни за рівнем середньодушових еквівалентних загальних доходів за даними табл. 23 і надайте висновки відносно раціональності розподілу доходів.

Таблиця 23

Розподіл населення за рівнем середньодушових еквівалентних загальних доходів

Розподіл населення (%) за рівнем середньодушових еквівалентних загальних доходів у місяць, грн	Роки				
	2017	2018	2019	2020	2021
1	2	3	4	5	6
До 3 000,0	38,8	22,6	18,6	3,3	6,4
3 000,1 – 4 000,0	34,0	39,7	25,4	33,5	12,7
4 000,1 – 5 000,0	18,3	18,0	15,2	20,3	18,3
5 000,1 – 6 000,0	8,9	19,7	11,9	20,9	23,9
6 000,1 – 7 000,0			10,9	10,5	8,7

1	2	3	4	5	6
7 000,1 – 8 000,0			6,3	1,3	5,7
8 000,1 – 9 000,0			6,2	2,9	7,2
9 000,1 – 10 000,0			1,2	0,5	6,1
10 000,1 – 11 000,0			1,7	0,9	1,2
11 000,1 – 12 000,0			0,4	1,7	0,4
Понад 12 000,0			2,2	4,2	9,4

Завдання 7. Оцінювання структури грошових доходів і витрат населення

Завдання 7.1. На основі наведених у табл. 24 і 25 даних проаналізуйте динаміку складових доходів та витрат.

Поясніть, як динаміка, що склалася в зміні структури доходів і витрат у середньому за місяць, впливає на якість життя населення.

Чим обумовлене суттєве зростання витрат на оплату послуг? Зробіть відповідні висновки.

Таблиця 24

Структура грошових доходів населення, %

Грошові доходи населення	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік
1	2	3	4	5
Грошові доходи	100	100	100	100
Оплата праці	54,3	59,8	54,5	57,3
Доходи від підприємницької діяльності та самозайнятості	6	5,1	6,0	6,5
Доходи від продажу сільськогосподарської продукції	3,5	3,4	2,5	2,4
Доходи від власності	1,7	1,6	1,6	1,7
Пенсії	22,6	19,9	19,9	19,2
Стипендії	0,6	0,4	0,5	0,5
Допомоги, пільги, субсидії та компенсаційні виплати, надані готівкою	3,6	3,2	2,8	0,7
Грошова допомога від родичів та інших осіб	6,0	5,1	7	6,6
Грошова допомога від родичів та інших осіб	6,0	5,1	7	6,6

1	2	3	4	5
Аліменти	0,2	0,3	0,2	0,3
Інші грошові доходи	1,5	1,5	3,1	3,3
Грошові доходи, грн	5 367,51	7 146,28	8 738,46	10 911,02
Негрошові доходи, грн	727,46	866,80	963,74	948,78
Усього загальних доходів	6 094,97	8 013,08	9 720,2	11 859,8
Сукупні доходи в середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство, грн	6 238,8	8 165,2	9 904,1	12 118,5

Таблиця 25

Структура грошових витрат населення, %

Грошові витрати населення	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік
1	2	3	4	5
Грошові витрати	100	100	100	100
Продукти харчування та безалкогольні напої	52,3	50,9	47,7	46,6
Алкогільні напої	1,4	1,4	1,4	1,4
Тютюнові вироби	2,3	2,5	2,0	1,8
Одяг і взуття	7,0	6,9	5,4	5,5
Житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива	13,8	14,7	15,2	14,6
Предмети домашнього вжитку, побутова техніка та поточне утримання житла	2,2	2,6	2,1	1,8
Охорона здоров'я	5,1	4,6	4,0	4,1
Транспорт	4,3	4,3	3,7	4,8
Зв'язок	2,9	3,0	2,6	2,8
Відпочинок і культура	1,7	1,9	1,8	1,6
Освіта	1,2	1,3	1	1,1
Ресторани та готелі	2,7	2,8	2,4	2,6
Різні товари та послуги	3,1	3,1	2,7	2,6
Розподіл споживчих грошових витрат:				
продовольчі товари	56,0	54,8	40,9	41,5
непродовольчі товари	27,4	28,3	13,9	13,0
послуги	16,6	16,9	45,2	45,5

1	2	3	4	5
Усього грошових витрат, грн	4 948,62	6 223,62	92,0	91,3
Сукупні витрати в середньому за місяць на одне домогосподарство, грн	5 720,4	7 139,4	8 308,6	9 670,2

Методичні рекомендації

На основі вихідних даних необхідно:
 визначити зміни структури доходів і витрат;
 визначити вартісні вирази складових грошових доходів та витрат населення;
 зробити відповідні висновки.

Завдання 8. Розрахунок показників людського потенціалу

Завдання 8.1. Розрахуйте індекс пропорційного відтворення людського потенціалу за такими даними:

індекс якісного відтворення людського потенціалу становить 0,79;
 індекс кількісного відтворення людського потенціалу дорівнює 0,81.

Методичні рекомендації

Індекс пропорційності людського розвитку розраховують за формулою:

$$I_{\text{ПЛР}} = \frac{I_{\text{ЯЛР}}}{I_{\text{КЛР}}}, \quad (22)$$

де $I_{\text{ЯЛР}}$ – індекс якісного людського розвитку;

$I_{\text{КЛР}}$ – індекс кількісного людського розвитку.

Завдання 8.2. Розрахуйте показник якості зайнятого населення за такими даними: кількість населення зайнятого у сільському господарстві дорівнює 2 456 302 осіб, $\lambda_1 = 0,4$; кількість населення, що працює у нефункціональній сфері (робота, що не передбачає випуску готової продукції) – 45 347 осіб, $\lambda_2 = 0,6$; кількість працездатного населення – 34 023 780 осіб.

Методичні рекомендації

Показник якості зайнятого населення розраховують за допомогою формули:

$$P_{язн} = \frac{H_1 \times \lambda_1 + H_2 \times \lambda_2}{H_{пр.}}, \quad (23)$$

де H_1 – кількість населення зайнятого у сільському господарстві, осіб;

H_2 – кількість населення, що працює у нефункціональній сфері (робота, що не передбачає випуску готової продукції), осіб;

$H_{пр.}$ – кількість працездатного населення, осіб.

Завдання 8.3. Розрахуйте показник наявного людського потенціалу за такими даними: кількість зайнятого в промисловості населення становить 1 345 600 осіб; кількість працездатного населення – 34 023 780 осіб; показник якості зайнятого населення дорівнює 0,58.

Методичні рекомендації

Показник наявного людського потенціалу визначають за формулою:

$$H_{л} = \frac{H_{зпр} \times I_{плр}}{H_{пр.} \pm I_{плр}}, \quad (24)$$

де $H_{зпр}$ – кількість зайнятого у відповідній сфері населення, осіб;

$H_{пр.}$ – кількість працездатного населення у відповідній сфері, осіб;

$I_{плр}$ – індекс пропорційності людського розвитку.

Змістовий модуль 2

Діагностика соціального розвитку

Завдання 9. Аналіз мінімального споживчого бюджету

Завдання 9.1. Розрахуйте вартість продуктового набору для працездатної особи на місяць і рік.

Вартість продуктового набору для працездатної особи на рік становить суму продуктів харчування помножених на мінімальний рівень споживання у натуральному вираженні.

Вихідні дані для розрахунку наведено у табл. 26.

**Вихідні дані для розрахунку вартості прожиткового мінімуму
та вартості продуктового набору для працездатної особи**

Продукти харчування	Ціна одиниці товару, грн	Мінімальний рівень споживання у натуральному вираженні за рік, кг
Хліб і хлібопродукти	17,6	123,4
Картопля	9,0	95
Овочі	45,7	110
Фрукти і ягоди	78,9	64
Цукор	38,4	24
Кондитерські вироби	90,5	13
Масло вершкове	86,4	5
Олія	78,2	8
Яйця, шт.	3,5	220
Молоко та молокопродукти	35,4	150
М'ясо та м'ясопродукти	107,5	53
Риба та рибопродукти	120,4	13

Методичні рекомендації

Вартість продуктового набору для працездатної особи на рік становить суму продуктів харчування, помножених на мінімальний рівень споживання у натуральному вираженні. Відповідно, вартість продуктового набору для працездатної особи на місяць становить дванадцятину частину вартості продуктового набору для працездатної особи на рік. Прожитковий мінімум дорівнює сумі всіх витрат за відповідні періоди – місяць чи рік.

Розрахунок варто вести в такій послідовності: розрахувати рівень споживання основних продуктів харчування на душу населення за роками; визначити темпи зміни споживання окремих продуктів.

Завдання 9.2. Розрахуйте вартість прожиткового мінімуму та вартість продуктового набору для працездатної особи на місяць і рік.

Прожитковий мінімум дорівнює сумі всіх витрат за відповідні періоди – місяць чи рік.

Питома вага вартості набору непродовольчих товарів становить 43 %.

Питома вага витрат на побутові, комунальні, транспортні та інші послуги становить 47 % від вартості непродуктового набору на місяць.

Витрати на страхування на місяць становлять 1,7% вартості всіх продовольчих і непродовольчих товарів.

Наведіть результати розрахунків у вигляді таблиці.

Вихідні дані для розрахунку наведено у табл. 27.

Таблиця 27

Вихідні дані для розрахунку вартості прожиткового мінімуму та вартості продуктового набору для працездатної особи

Продукти харчування	Ціна одиниці товару, грн	Мінімальний рівень споживання у натуральному вираженні за рік, кг
Хліб і хлібопродукти	17,6	123,4
Картопля	9,0	95
Овочі	45,7	110
Фрукти і ягоди	78,9	64
Цукор	38,4	24
Кондитерські вироби	90,5	13
Масло вершкове	86,4	5
Олія	78,2	8
Яйця, шт.	3,5	220
Молоко та молокопродукти	35,4	150
М'ясо та м'ясопродукти	107,5	53
Риба та рибопродукти	120,4	13

Завдання 10. Аналіз умов проживання населення, стану та охорони здоров'я

Завдання 10.1. Вихідні дані для проведення аналізу умов проживання населення, стану та охорони здоров'я необхідно занести в табл. 28.

Вихідні дані для оцінювання умов проживання населення

Показники рівня та якості життя населення	Значення показника	Ранг
Довгострокові цінності		
1	2	3
<i>Довге життя</i>		
Середня очікувана тривалість життя, років		
Загальний коефіцієнт смертності		
<i>Здоров'я</i>		
Рівень госпіталізації населення на 100 жителів		
Перинатальна смертність на 1 000 народжених		
Коефіцієнт інвалідності на 1 000 населення		
Захворюваність на активний туберкульоз на 100 тис. населення		
<i>Відтворення</i>		
Коефіцієнт народжуваності		
Коефіцієнт дитячої смертності до 1 року на 1 000 народжених		
<i>Родина</i>		
Коефіцієнт стійкості сімей		
<i>Духовні цінності</i>		
Засуджені на 1 000 населення		
Алкоголізм на 100 000 населення		
Наркотичні захворювання на 100 000 населення		
Захворюваність на СНІД на 100 000 населення		
<i>Багатство</i>		
Вклади на душу населення в банках, грн		
Забезпеченість автомобілями, шт. на 1 000 населення		
<i>Соціальний захист</i>		
Відсоток безробітних		
Навантаження на 1 вільне робоче місце, осіб		
Надання населенню субсидій, грн/осіб		
Кількість місць у домах інтернатах для громадян похилого віку та інвалідів у розрахунку на 1 000 дітей, інвалідів і пенсіонерів		
<i>Культура</i>		
Відвідування музеїв на 100 осіб населення		
Відвідування театрів на 100 осіб населення		
Відвідування концертів на 100 осіб населення		

1	2	3
<i>Споживання</i>		
Середньомісячна номінальна заробітна плата найманих робітників		
<i>Житло</i>		
Забезпеченість населення житлом, м ² /осіб		
<i>Безпека</i>		
Кількість загиблих від травматизму на виробництві на 1 000 працівників		
Кількість зареєстрованих злочинів на 1 000 осіб		
Середовище проживання		
<i>Повітря</i>		
Викиди від стаціонарних джерел забруднення, т/км ²		
Викиди від нестаціонарних джерел забруднення, т/км ²		
<i>Вода</i>		
Скидання забруднених зворотних вод у природні поверхневі водні об'єкти, млн м ³		
<i>Промислові відходи</i>		
Наявність відходів I – III класів небезпеки у сховищах і на території підприємств, кг/м ²		
Соціальна інфраструктура		
<i>Охорона здоров'я</i>		
Кількість лікарів усіх спеціальностей на 10 000 населення		
Кількість середнього медперсоналу на 10 000 населення		
Кількість лікарняних ліжок на 10 000 населення		
Ємність амбулаторно-поліклінічних закладів на 10 000 населення		
<i>Оздоровлення і відпочинок</i>		
Кількість місць у санаторіях і будинках відпочинку на 1 000 населення		
Кількість місць в оздоровчих таборах на 1 000 населення		
<i>Освіта</i>		
Кількість школярів на 1 вчителя		
Відсоток студентів у загальній чисельності населення		
Охоплення дітей дошкільними закладами, % до кількості дітей відповідного віку		
<i>Товари та послуги</i>		
Торгова площа магазинів		
Кількість місць на об'єктах ресторанного господарства на 1 000 населення		

Методичні рекомендації

Таблицю необхідно заповнити даними з статистичних щорічників. Кожен студент обирає регіон і виконує задане завдання самостійно.

Загальний інтегральний показник умов проживання населення ($I_{РЖ}$), а також комплексний його компонент (K_i) та елементів (K_{ij}) розраховують за допомогою формули:

$$K_{ij} = \sum_{s=1}^n w_l z_{ijl}, \quad (25)$$

де Z_{ijl} – кількісна стандартизована оцінка l -го окремого показника j -го елемента i -ї компоненти рівня життя населення регіону;

w_l – коефіцієнт значущості l -го окремого показника j -го елемента i -ї компоненти. Його визначають за формулою:

$$w_l = \frac{\delta_l}{\sum_{l=1}^n \delta_l}, \quad (26)$$

де δ_l – дисперсія l -го окремого показника j -го елемента i -ї компоненти рівня та якості життя населення регіону;

n – кількість окремих показників, за допомогою яких оцінюється j -й елемент i -ї компоненти рівня та якості життя населення.

Стандартизовану оцінку l -го окремого показника j -го елемента i -ї компоненти умов проживання населення регіону визначають за такою формулою:

а) для показників-стимуляторів:

$$z_{ijl} = \frac{X_{ijl} - X_{\min l}}{X_{\max l} - X_{\min l}}, \quad (27)$$

де X_{ijl} – фактичне значення l -го окремого показника j -го елемента i -ї компоненти рівня та якості життя населення регіону;

$X_{\min l}$ і $X_{\max l}$ – відповідно, мінімальне і максимальне значення l -го окремого показника j -го елемента i -ї компоненти рівня та якості життя населення регіону;

б) для показників-дестимуляторів:

$$z_{ijl} = \frac{x_{\max} - x_{ijl}}{x_{\max l} - x_{\min l}} \quad (28)$$

Оцінювання умов проживання населення здійснюють за допомогою окремих, комплексних та інтегральних показників. Оцінювання умов проживання населення регіону за компонентами наведено в табл. 29.

Таблиця 29

Оцінювання умов життя населення регіону за компонентами

Показник рівня та якості життя населення	Значення показника	Ранг
Довгострокові цінності		
Довге життя		
Здоров'я		
Відтворення		
Родина		
Духовні цінності		
Багатство		
Соціальний захист		
Культура		
<i>Комплексний показник компоненти (K1)</i>		
Поточні потреби		
Споживання		
Житло		
Безпека		
<i>Комплексний показник компоненти (K2)</i>		
Середовище проживання		
Повітря		
Вода		
Промислові відходи		
<i>Комплексний показник компоненти (K3)</i>		
Соціальна інфраструктура		
Охорона здоров'я		
Оздоровлення і відпочинок		
Освіта		
Товари та послуги		
<i>Комплексний показник компоненти (K4)</i>		
<i>Інтегральний показник оцінювання умов проживання населення, стану та охорони здоров'я</i>		

Завдання 11. Аналіз соціальної безпеки людини

Завдання 11.1. Проведіть аналіз соціальної безпеки людини за допомогою даних табл. 30 і 31.

На основі наведених даних розрахуйте: межу бідності; рівень бідності; сукупний дефіцит доходів бідного населення; середній дефіцит доходів бідного населення; глибину бідності.

Таблиця 30

Кількість домогосподарств за регіонами у 2021 році, тис.

Регіони України	Кількість домогосподарств		
	всього	%	у сільській місцевості
Україна	14 678,1	100,0	32,3
Вінницький	614,6	4,2	51,6
Волинський	332,6	2,3	47,6
Дніпропетровський	1 334,0	9,1	15,6
Донецький	900,7	6,1	15,1
Житомирський	476,8	3,2	43,4
Закарпатський	351,8	2,4	59,3
Запорізький	688,4	4,7	23,0
Івано-Франківський	445,0	3,0	54,2
Київський	670,5	4,6	42,4
Кіровоградський	401,1	2,7	37,4
Луганський	343,7	2,3	29,5
Львівський	812,6	5,5	36,5
Миколаївський	429,4	2,9	31,2
Одеський	882,2	6,0	30,9
Полтавський	575,0	3,9	39,0
Рівненський	372,3	2,5	51,0
Сумський	428,1	2,9	32,3
Тернопільський	345,9	2,4	53,1
Харківський	1 088,7	7,4	19,1
Херсонський	390,5	2,7	36,7
Хмельницька	463,2	3,2	46,0
Черкаський	499,0	3,4	45,5
Чернівецький	303,9	2,1	55,8
Чернігівський	418,4	2,9	39,2
м. Київ	1 109,7	7,6	–

Розподіл населення із середньодушовими еквівалентними грошовими доходами на місяць нижче прожиткового Мінімуму за місцем проживання, %

Регіони	Частка населення з середньодушовими еквівалентними грошовими доходами на місяць нижче законодавчо встановленого прожиткового мінімуму		Частка населення з середньодушовими еквівалентними грошовими доходами на місяць нижче фактичного прожиткового мінімуму	
	у чисельності населення відповідної групи	у загальній чисельності населення із середньодушовими еквівалентними грошовими доходами на місяць нижче законодавчо встановленого прожиткового мінімуму	у чисельності населення відповідної групи	у загальній чисельності населення із середньодушовими еквівалентними грошовими доходами на місяць нижче фактичного прожиткового мінімуму
1	2	3	4	5
Усі домогосподарства	6,4	100	48,0	100
Вінницька	7,8	5,2	51,1	4,5
Волинська	11,0	3,9	63,0	2,9
Дніпропетровська	5,8	8,2	42,6	8,0
Донецька	8,7	8,5	52,9	6,8
Житомирська	15,2	7,8	61,1	4,2
Закарпатська	2,6	1,0	46,8	2,3
Запорізька	4,5	3,3	46,6	4,6
Івано-Франківська	1,6	0,7	41,4	2,6
Київська	5,5	3,8	54,0	4,9
Кіровоградська	6,5	2,9	42,4	2,5
Луганська	7,2	2,7	55,3	2,7
Львівська	7,6	6,6	47,9	5,5
Миколаївська	4,2	2,0	50,7	3,1
Одеська	4,0	3,7	39,3	4,9
Полтавська	3,4	2,1	46,5	3,8
Рівненська	13,7	5,4	63,5	3,3
Сумська	8,7	4,1	61,9	3,8
Тернопільська	10,4	3,9	49,5	2,5

1	2	3	4	5
Харківська	4,0	4,6	43,9	6,8
Херсонська	4,6	1,9	51,5	2,9
Хмельницька	7,9	4,0	53,7	3,6
Черкаська	8,9	4,9	53,5	3,9
Чернівецька	7,4	1,4	52,8	2,3
Чернігівська	5,9	3,1	48,6	3,0
м. Київ	3,2	3,1	29,9	4,6

Методичні рекомендації

Комплексний аналіз масштабів бідності проводять за системою показників:

межа бідності (Z) – рівень споживання нижче мінімального рівня споживання;

рівень бідності (показує відсоток сімей, рівень доходів у яких нижчий за встановлену межу бідності) співвідношення між чисельністю населення, що визнається бідною та загальною чисельністю населення;

сукупний дефіцит доходів бідного населення.

Сукупний дефіцит – це сума коштів, яких у середньому не вистачає одному бідному до визначеної межі бідності;

середній дефіцит доходів бідного населення (скільки в середньому одній бідній особі на місяць не вистачає коштів до межі бідності);

глибина бідності (віддаленість бідного населення від межі бідності).

Рівень бідності визначають за формулою:

$$P_0 = \sum_{i=1}^n \frac{Q_i}{n} \times 100\%, \quad (29)$$

де Q_i – кількість сімей (домогосподарств, окремих фізичних осіб), які є бідними відповідно до одного з критеріїв бідності;

n – загальна кількість сімей (домогосподарств, окремих фізичних осіб) на території, де проводять моніторинг бідності.

Глибина бідності – співвідношення між рівнем споживання (доходів) бідних сімей (домогосподарств, окремих фізичних осіб) і межею бідності (Z):

$$P_1 = \frac{1}{n} \times \frac{Z - Y}{Z} \times 100\%, \quad (30)$$

де Y – рівень споживання (доходів) сімей (домогосподарств, окремих фізичних осіб), яких визнали бідними.

Мінімальний споживчий бюджет (МСБ) – та межа, за якою особа живе за умов обмеження найнеобхідніших життєвих потреб.

Перехід від стану бідності до стану злиднів характеризує показник – прожитковий мінімум (30 – 40 % від МСБ).

Фізіологічний мінімум – та межа фізіологічного виживання людини, життя за якою завдає шкоди її здоров'ю.

Рекомендована література

Основна

1. Гуманітарна політика в Україні (Біла книга) : виклики та перспективи / Аналітична доповідь; за заг. ред. Ю. Б. Каплан, Ю. А. Тищенко. – Київ : НІСД, 2020. – 126 с.

2. Купенко О. В. Соціальна робота : від теорії до практики : навч. посіб. / О. В. Купенко. – Суми : СумДУ, 2020. – 192 с.

3. Парубчак І. О. Державна політика гуманітарної безпеки у контексті становлення громадянського суспільства в Україні : навч. посіб. / Н. Б. Радух, Г. Н. Гринишин та ін. – Київ : Видавництво "Олді+", 2022. – 280 с.

4. Соціальна політика : навч. посіб. / Л. Д. Клишанська, В. Є. Савка, Н. М. Хома [та ін.]; за заг. ред. В. М. Пічі та Я. Б. Турчин. – Львів : "Новий Світ – 2000", 2020. – 318 с.

5. Ярошенко А. О. Історія та теорія соціальної політики України : навч. посіб. / Т. В. Семигіна, Н. В. Сушицька; за ред. А. С. Ярошенко. – Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. – 289 с.

Додаткова

6. Градівський В. М. Впровадження механізмів публічного управління розвитком гуманітарної сфери в Україні : регіональний аспект / В. М. Градівський // Державне управління : удосконалення та розвиток. 2022. – № 8. – С. 38–47.

7. Грузд М. В. Комплексне оцінювання та аналіз соціально-економічного становища об'єднаних територіальних громад / М. В. Грузд // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія "Економіка". – 2020. – № 17 (45). – С. 40–52.

8. Грузд М. В. Участь інститутів громадянського суспільства у становленні держави соціального добробуту / М. В. Грузд // Право та державне управління. – 2019. – № 2(35) – Том. 1. – С. 174–180.

9. Gruzd. M. Social development of united territorial communities assessment / M. Gruzd // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції "Актуальні наукові погляди на економічний розвиток країни: теорії та пропозиції", м. Одеса, 8 травня 2021 р. – Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова, 2021. – С. 57–60.

10. Ключові виклики для розвитку громадянського суспільства, 2020. Стан розвитку громадянського суспільства в Україні у 2020 році : матеріали щоріч. доп. / [О. Корнієвський, Д. Сидоренко, Н. Пеліванова та ін.]; за заг. ред. Ю. Тищенко, Ю. Каплан. – Київ : НІСД, 2021. – 116 с.

11. Лазарева О. В. Соціально-економічний розвиток сільських територій : навч. посіб. / О. В. Лазарева. – Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. – 128 с.

12. Сергієнко Л. В. Гуманітарна політика України : ідентифікація складових, об'єктів, суб'єктів та пріоритетів / Л. В. Сергієнко // Вісник ЖДТУ. – 2019. – № 2 (88). – С. 162–173.

13. Сушко А. І. Гуманітарна політика держави : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / А. І. Сушко, Е. В. Мамонтова, Т. М. Краснопольська; НУ "ОЮА"; каф. політ. теор. – Одеса : НУ "ОЮА", 2022. – 48 с.

14. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія / за ред. В. С. Кравціва, І. З. Старонянської. – Львів : ДУ "Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України, 2020. – 531 с.

15. Українське суспільство : моніторинг соціальних змін / кол. авторів // Інститут соціології НАНУ, 2020 р., Випуск 7 (21). – 547 с.

16. Чанишева Г. Соціальна політика : поняття, цілі та правове забезпечення / Г. Чанишева // Підприємство, господарство і право. – 2020. № 11. – С. 80–85.

Інформаційні ресурси

17. Децентралізація підвищить конкурентоспроможність регіонів / Офіційний веб-сайт Фонду ефективного управління [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ua.debaty.org/cms/decentralizatia_main.

18. Ключові виклики для розвитку громадянського суспільства, 2020. Стан розвитку громадянського суспільства в Україні у 2020 році : матеріали щоріч. доп. / [О. Корнієвський, Д. Сидоренко, Н. Пеліванова, та ін.]; за заг ред. Ю Тищенко, Ю. Каплан. – Київ : НІСД, 2021. – 116 с.

19. ЛігаБізнесІнформ. – Режим доступу : <http://www.liga.net>.

20. Нормативні акти України. – Режим доступу : <http://www.nau.kiev.ua>.

21. Офіційний портал Децентралізація. – Режим доступу : <http://decentralization.gov.ua>.

22. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : <https://www.ukrstat.gov.ua>.

23. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України. – Режим доступу : <http://www.msp.gov.ua>.

24. Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021 – 2026 роки : Указ Президента України № 487/2021 від 27 вересня 2021 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.rada.gov.ua>.

25. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Курс "Соціальний розвиток" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/176040>.

Зміст

Вступ	3
Методичні рекомендації до практичних завдань	5
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи соціального розвитку	5
Завдання 1. Аналіз міжнародних соціальних показників європейських країн	5
Завдання 2. Аналіз демографічної ситуації в Україні	6
Завдання 3. Аналіз міграційних потоків	16
Завдання 4. Розрахунок показників ринку праці	21
Завдання 5. Розрахунок показників збалансованості робочих місць і робочої сили	22
Завдання 6. Оцінювання рівня та якості життя населення	27
Завдання 7. Оцінювання структури грошових доходів і витрат населення	34
Завдання 8. Розрахунок показників людського потенціалу .	36
Змістовий модуль 2. Діагностика соціального розвитку	37
Завдання 9. Аналіз мінімального споживчого бюджету	37
Завдання 10. Аналіз умов проживання населення, стану та охорони здоров'я	39
Завдання 11. Аналіз соціальної безпеки людини	44
Рекомендована література	47
Основна	47
Додаткова	47
Інформаційні ресурси	49

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК

**Методичні рекомендації
до практичних завдань
для студентів спеціальності
281 "Публічне управління та адміністрування"
освітньої програми "Публічне адміністрування"
другого (магістерського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач **Грузд** Марина Володимирівна

Відповідальний за видання *Н. Л. Гавкалова*

Редактор *В. О. Дмитрієва*

Коректор *В. Ю. Труш*

План 2023 р. Поз. № 144 ЕВ. Обсяг 51 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*